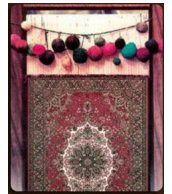

انسان بر اثر نیاز از دیرباز در اندیشه آن بود که زیراندازی مناسب و پوششی درخور برای خود آماده سازد که هم او را از گزند باد و باران مصون دارد و هم بستری نرم برایش فراهم آورد و عایقی در برابر گرما و سرما باشد. آشیانه پرندگان و ساقه های در هم تنیده گیاهان یکی از الگوهایی بود که انسان را به سوی بافته ها سوق می داد. انسان نخستین در طی قرن‌ها به روش درهم تنیدن ال‌اف گاهی و پوست درختان، به صنایعی نظیر سب‌بافی آشنا شده بود، و اکنون با بهره‌گیری از پشم حیواناتی که قابل دست زست در جوامع اولیه را داشتند، می‌توانست زیراندازهایی نه چندان نرم‌ارا ۴ دهد.

زنان از جمله کسانی بودند که از آغاز در این فن کوشش بسیار داشتند و به بافت دست بافتهای پوششی و زیراندازی و روپوش حیوانات و کسه حمل مواد دست می یازیدند.

ز راندهای نخستین متشکل از پوست نرم حوانات و الاف نرم گاهی و بورا بود اما به دلیل گسترش جوامع اجتماعی و کاهش شکار، نیاز به تولید بیشتر راندهای دست بافته روز به روز بیشتر شد و بافت این گونه ز راندها تکامل یافت. کاوشهای باستانشناسی نشان میدهد استفاده از بوراهای بافته شده از این مناطق میان رودان، از هزاره چهارم و پنجم متداول بوده و بافت گلم تا سده پانزده قبل از میلاد، به مرحله بالایی از تکامل رسیده است.

کهنترین دستبافته ای که باستانشناسان به آن دست افشاند، قال چهای است که به علت دستابی به آن در گور خ زده کی از فرمانروان سکا ی در دره پاز ر ک در سیری، به نام قال چه پاز ر ک نام ده شده است. این فرش که به عنوان پوشش اسب به کار رفته هم اکنون در موزه ارمیتاژ لنینگراد نگهداری می شود و صاحب نظران با توجه به نقشهای روی این قالی که شبیه نقوش اصل هخامنشی است آن را رانی م دانند و بر این باورند که فرش پازیریک از دست بافتهای مادها و پارتها (خراسان بزرگ قدیم) است. رنگهای مورد استفاده در این قالی قرمزخرا ی، زرد، سبز کمرنگ و نارنجی است. تشابه نقوش سواران و مردان پاده که در کنار اسبان خود راه می پیمایند، و جانواران بالدار در این قالی با نقوش تخت جمشید، درستی نظر این پژوهشگران را قوت می بخشد. صاحب نظران همچون معتقدند بافت قال چهای با چین و ژگ ها، مستلزم دارا بودن پشتوانهای فرهنگی و هنری در ارتباط با بافت فرش، کمینه برای چندین قرن خواهد بود و

مب. ن ا ن نکته است که در سده های متمادی، پیش از بافت فرش معروف پاز ر ک، ا ن حرفه در فلات ا ران رواج داشته و ا ران ان به رمز آن پ برده بودند.

گرچه از دوران ساسان ان نمونه مشخصی موجود ن ست، اما آن چنان که از قراین پ دا است، فرش ا ران در دوران ساسانی، از شهرت و اعتبار جهانی برخوردار بوده است. چنان که سالنامه چ نی «سوئی سو» (su-sui) در ا ن دوران از فرش پشمی ا ران به عنوان کالای وارداتی به چ ن نام م برد. در ادب ات فارسی ن ز، بارها فرش معروف "بهارستان" متعلق به خسرو پرو ز پادشاه ساسانی اد شده است. اوصافی که از فرش بزرگ بهارستان آمده است، نشانها ی از توان و برتری هنرمندان ا رانی و پ شتازی آنان در هنر فرش بافی است.

با پراکنده شدن هنرمندان در شهرهای دور و نزد ک، هنر فرش بافی پ نمودی آشکار، به بقای خود ادامه داد، اما ا ن روند ری نپا د و خلفای ب نام ه و بن عباس برخلاف خلفای گذشته، در تقل د از شاهان گذشته، به ا ن هنر توجه کردند و موجبات شکوفا ی ا ن هنر را پد د آوردند. ذکر دو ست خانه قالی در تار یخ ب هقی متعلق به ن مه اول قرن پنجم هجری در شرح هدا ای ارسالی از خراسان توسط عل بن ع سی برای هارون الرش د، خود گواهی برا ن نکته است و اخبار و شواهدی که مورخان و جغرافی نگاران اسلامی از ا ن و آن در کتب خود درج کرده اند، خود دا ل غ ر قابل انکاری از وجود فرهنگ پ شرفته قالی بافی ا ران است.